

Toplumsal Cinsiyet Perspektifinden Muhasebede Kadın Çalışmaları: Bibliyometrik Bir İnceleme*

Özen AKÇAKANAT**

ÖZET

Bu çalışmada, muhasebe disiplininde kadın çalışmaları üzerine odaklanarak bibliyometrik bir analiz gerçekleştirilmiştir. Bu analiz ile araştırma eğilimlerinin, anahtar kelime dağılımlarının, öne çıkan yazarların ve bunların yayınlarının kapsamlı bir şekilde ele alınması hedeflenmiştir. Bibliyometrik analizi gerçekleştirmek için son yıllarda çalışmalarda sıklıkla kullanılmaya başlanılan RStudio tabanlı Biblioshiny programı tercih edilmiştir. Çalışmanın veri seti Web of Science veri tabanından elde edilmiş olup 144 doküman üzerinden analizler gerçekleştirilmiştir. Araştırma, 1983-2025 yılları arasında yayımlanan çalışmaları kapsamaktadır. Elde edilen bulgulara göre, muhasebe disiplininde kadınlar üzerinde yapılmış bilimsel çalışmaların son yıllarda bir artış eğiliminde olduğu görülmüştür. *Accounting, Organizations and Society*, pek çok analizde ön plana çıkan dergi olarak dikkati çekmektedir. Stephen P. Walker, Kathryn Haynes ve Rosalind H. Whiting gibi araştırmacılar en yüksek akademik etkiye sahip bilim insanları olarak öne çıkmaktadır. Son olarak Birleşik Krallık, Amerika Birleşik Devletleri ve Avustralya'nın muhasebede kadın çalışmaları özelinde ilk üçte yer alan ülkeler oldukları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Cinsiyet, Muhasebe, Kadın, Bibliyometrik Analiz, Biblioshiny

JEL Sınıflandırması: M41, J16

Women's Studies in Accounting from a Gender Perspective: A Bibliometric Review

ABSTRACT

In this study, a bibliometric analysis focused on women's studies in the accounting discipline. This analysis aims to provide a comprehensive coverage of research trends, keyword distributions, prominent authors and their publications. In order to perform the bibliometric analysis, the RStudio-based Biblioshiny program, which has been frequently used in studies in recent years, was preferred. The data set of the study was obtained from the Web of Science database and 144 documents were analyzed. The research covers studies published between 1983 and 2025. Within the scope of the findings obtained, it has been observed that scientific studies on women in the accounting discipline have tended to increase in recent years. *Accounting, Organizations and Society* stands out as the leading journal in many analyses. Researchers such as Stephen P. Walker, Kathryn Haynes and Rosalind H. Whiting stand out as scholars with the highest academic influence. Finally, the United Kingdom, the United States and Australia were found to be in the top three countries in terms of women's studies in accounting.

Keywords: Gender, Accounting, Women, Bibliometric Analysis, Biblioshiny

JEL Classification: M41, J16

* Published by The Journal of Accounting and Finance. This article is published under the Creative Commons Attribution (CC BY 4.0) licence.

Makale Gönderim Tarihi: 18.03.2025, **Makale Kabul Tarihi:** 19.07.2025, **Makale Türü:** Araştırma Makalesi

** Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, ozenakcakanat@sdu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7223-3028.

1. GİRİŞ

Muhasebe mesleği, tarih boyunca farklı toplumsal dinamiklerin etkisiyle şekillenmiş ve gelişmiş bir alandır. Ancak, diğer pek çok meslek dalı gibi, muhasebe mesleği de uzun bir süre erkek egemen bir alan olarak varlığını sürdürmüştür. Kadınların muhasebe mesleğindeki yeri zamanla artmış olsa da toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve cam tavan gibi kavramlar halen güncelliğini korumaktadır. Bu nedenle, muhasebe alanında kadınların yeri ve akademik yazın üzerindeki etkileri giderek daha fazla incelenmeye başlanmıştır. Cam tavan, kadınların gerekli yeterliliklere sahip olmalarına rağmen, örgütlerde üst yönetim pozisyonlarına ilerlemesinin önündeki görünmez ve sistematik engelleri ifade eder (Cotter vd., 2001:656).

Kadın muhasebecilerin meslek içindeki konumu, akademik alanda farklı disiplinler aracılığıyla ele alınmış ve çeşitli çalışmalar ile irdelenmiştir. Bu çalışmalar, kadın muhasebecilerin karşı karşıya kaldıkları mesleki bariyerleri, cinsiyet temelli ayrımcılıkları ve kariyer ilerleme fırsatlarını detaylı bir şekilde değerlendirmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği, cam tavan sendromu ve profesyonel hayattaki engeller gibi kavramlar, bu meslek grubunda kadınların karşılaştığı zorlukları anlamak için kritik önem taşımaktadır.

Bu çalışma, muhasebe mesleğinde kadınlara yönelik yapılan akademik çalışmaların bibliyometrik analizini sunarak, alandaki akademik gelişimleri, yayın eğilimlerini ve temel odak noktalarını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bibliyometrik analiz, akademik literatürde hangi konuların daha fazla araştırıldığını, hangi yazarların bu alanda öne çıktığını ve hangi kaynakların daha fazla atıf aldığını göstermek için kullanılan sistematik bir yaklaşımdır. Bu sayede, muhasebe alanında cinsiyet odaklı akademik çalışmaların genel eğilimleri ve gelecek araştırma yönelimleri daha iyi anlaşılacaktır.

Araştırmanın temel soruları şu şekilde özetlenebilir: Muhasebe mesleğinde kadınlara dair yapılan bilimsel çalışmaların yıllar içindeki gelişim seyri nasıldır? Yapılan bilimsel çalışmalardan en çok atıf alan çalışmalar, yazarlar ve dergiler hangileridir? Etki faktörü en yüksek dergiler ve yazarlar hangileridir? En çok yayın yapan üniversiteler, en çok atıf alan ülkeler hangileridir?

İlgili soruların yanıtlanabilmesi için bu çalışma, muhasebe mesleğinde kadınlara dair akademik literatürün şekillenişini, zaman içindeki değişimleri ve gelecekteki olası araştırma yönlerini analiz etmektedir. Bu kapsamda, kadın muhasebecilerle ilgili akademik literatürün gelişim seyri incelenerek, bu alandaki ilerlemelerin bilimsel perspektiften nasıl ele alındığı ortaya konmaktadır.

Sonuç olarak, muhasebe mesleğinde kadınların yeri ve akademik alandaki temsiliyetleri, sadece mesleki bir konu olmanın ötesinde, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin genel dinamikleriyle de yakından ilişkilidir. Bu bağlamda, kadın muhasebecilerin meslek içindeki pozisyonlarını güçlendirmek ve eşitlik çerçevesinde daha kapsayıcı politikalar geliştirmek için akademik çalışmalar kritik bir rol oynamaktadır. Bu çalışma, 1983-2025 yılları arasında alanda var olan literatürü akademik bir perspektifle analiz ederek, gelecekteki araştırmalara rehberlik etmeyi amaçlamaktadır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Toplumsal Cinsiyet ve Cam Tavan Kavramları

Cinsiyet, bireyin doğuştan sahip olduğu biyolojik özellikler doğrultusunda kadın veya erkek olarak tanımlanmasını ifade eder. Buna karşılık, toplumsal cinsiyet, biyolojik cinsiyetten bağımsız olarak, toplumun bireylere yüklediği roller, sorumluluklar ve beklentiler çerçevesinde şekillenen bir kavramdır (Nalbant ve Korkmaz, 2019:169). Toplumsal cinsiyet eşitliği, dünyadaki feminist hareketlerin gelişim seyri içerisinde önem kazanmış bir kavramdır. Feminist hareketin önemli bir terimi olan toplumsal cinsiyet eşitliği kavramı, özellikle 1970’lerden sonra yaygın olarak kullanılmaya başlanmış ve çeşitli politik metinlerde kendine yer edinmiştir (Şahin, 2020:655). Cinsiyet eşitliği, kadınların cinsiyetleri nedeniyle erkeklerle aynı şanslara veya fırsatlara sahip olması anlamına gelir. Cinsiyet katmanlaşması, erkeklerin genellikle sınıf, ırk ve cinsiyet (erkek/kadın) gibi kriterleri dikkate alarak kadınlardan daha yüksek bir statüye sahip olduğu bir tür sosyal sıralama hakkında tartışmalardır. Teorinin öne sürdüğü şeylerden biri, toplumun bir kesiminin belirli iş bölümlerinden sorumlu olduğu ve diğer kısmının daha önemli veya önemsiz olabilecek farklı bölümlerden sorumlu olduğu bir iş bölümü veya sosyal sistem yaratmak için var olduğudur (Collins vd., 1993:191-193).

Cinsiyet katmanlaşması teorisi, toplumsal eşitsizliklerin sürekliliğini vurgularken, bu eşitsizliklere karşı geliştirilen farklı feminist yaklaşımlar da dikkat çekmektedir. Bu bağlamda, kadınların hak ve kaynaklara erişimde yaşadığı eşitsizlikleri inceleyen teoriler üç ana gruba ayrılır: Bireyci-liberal feminizm, sosyalist feminizm ve radikal feminizm. Bireyci-liberal feminizm, eşitsizliklerin demokratik ilkelerin bozulmasından kaynaklandığını savunur ve batı demokrasisinin her bireyin özgürlük arayışını desteklemesi gerektiğini öne sürer. Liberal feministlerin temel savı, kadınların maruz kaldığı baskıların, gerekli politik, ekonomik ve sosyal reformlar aracılığıyla ortadan kaldırılabileceğidir. Sosyalist feminizm, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini yalnızca ataerkil yapılarla değil, aynı zamanda kapitalist üretim ilişkileriyle birlikte ele alarak, kadınların ezilmesinin hem sınıfsal hem de cinsiyete dayalı yapısal koşullardan kaynaklandığını savunan bir feminist kuramdır. Sosyalist feminist yaklaşıma göre, kapitalist sistem kadınları ekonomik olarak sömürmekte ve kaynaklara erişimlerini sistematik biçimde sınırlandırmaktadır. Radikal feminizm ise, kadınların ezilmesinin temelinde ataerkil sistemin yattığını savunur. Kadınlara yönelik baskının yalnızca ekonomik yapılarla açıklanamayacağını, toplumsal cinsiyet rollerinin tüm baskı biçimlerinin kökenini oluşturduğunu ileri sürer. Radikal feminizm, erkek egemen sistemin (patriyarkanın) yapısal olarak dönüştürülmesini ve kadınların yaşamın her alanında öznelleşmesini hedefler (Lehman, 1992:263).

Erkeklerin ayrıcalıklı konumlara yerleştirilmesi, kadınların ise kamusal alanda ve karar alma süreçlerinde geri planda kalması, cinsiyet temelli yapısal eşitsizliğin bir sonucudur. Bu durumu besleyen cam tavan, cinsiyetçilik, önyargı ve kurumsallaşmış ayrımcılık gibi engellerin temelinde, erkeklerin kadınlardan üstün olduğu yönündeki toplumsal inanış yatmaktadır. Cinsiyet katmanlaşması, yalnızca iş yaşamını değil, toplumsal hayatın tümünü etkileyen çok yönlü bir eşitsizlik sistemidir. Bu bağlamda teori, kadınların güç, prestij ve mülkiyete erişimde karşılaştıkları engelleri açıklarken, mesleki dağılım ve cam tavan kavramlarıyla da doğrudan ilişki kurmaktadır. Cam tavan kavramı, kadınların kariyerlerinde karşılaştıkları engelleri tanımlayan en önemli metaforlardan biridir. Buna göre cam tavan; kadınların kariyerlerinde belirli bir düzeye kadar ilerleyebildiğini ancak meslekten bağımsız olarak kurumsal ve kültürel görünmez engeller nedeniyle kadınların üst yönetim pozisyonlarına ulaşmalarının sistematik biçimde sınırlandığını ifade eden bir kavramdır (Del Baldo vd., 2018:3).

Kadınlar, yönetim hiyerarşisinde yükselmek için erkek normlarına uyum sağlamak zorunda kalmakta; uzun saatler çalışmakta, özel hayatlarından fedakârlık yapmakta ve erkek egemen iş ağlarına dahil olmaya çalışmaktadırlar. Davidson ve Cooper (1992), bekar kalmanın veya çocuk sahibi olmanın kadınların kariyer ilerlemesi açısından belirleyici bir faktör olduğunu ortaya koymaktadır. İrlanda’da cam tavanın aşılıma başlandığını gösteren bazı bulgular olsa da kadınlar, erkek akranlarına göre kariyerlerinde daha kırılgan bir konumda olduklarını düşünmektedirler (Barker ve Monks, 1998:815). Bu durum, “cam uçurum” kavramıyla ifade edilmekte olup, kriz zamanlarında kadın yöneticilerin işten çıkarılma olasılığının daha yüksek olduğunu göstermektedir (Broadbent ve Kirkham, 2008:467).

Kadınların muhasebe mesleğinde üst kademelere çıkmasının önündeki engeller cam tavan çerçevesinde incelenebilir. Cam tavanın sürdürülebilirliğini sağlayan engeller iki ana kategoriye ayrılmaktadır: Kurumsal kültürel engeller ve kurumsal uygulamalar. Kurumsal kültürel engeller, kadınların iş dünyasındaki rolleriyle ilgili algılar ve önyargılı etiketlemelerden (stereotipleme) kaynaklanmaktadır. Örneğin, muhasebe mesleği açısından kadınların kariyer ilerlemesinde, çocuk büyütmenin ciddi bir engel oluşturduğu yönünde kalıcı bir kurumsal algı mevcuttur. Kadınların yetenekleri ve başarıları yerine, aile yaşamları, sorumlulukları ve gelecekteki niyetleri üzerinden değerlendirilmesi bu engellerin önemli bir göstergesidir. Kurumsal uygulamalar ise cinsiyetlendirilmiş görev dağılımı ve sınırlı kurumsal bilgiye erişim gibi unsurları içermektedir. Erkek egemenliğini sürdürmek ve kadınların yükselmesini sınırlamak için kullanılan temel kurumsal uygulamalar arasında performans değerlendirme ve terfi süreçleri öne çıkmaktadır. Terfi kriterleri geleneksel olarak erkek özellikleri etrafında şekillendiğinden, kadınlar bu süreçlerde baştan dezavantajlı konuma düşmektedir. Ayrıca, muhasebe firmalarındaki iş dağılımı da cinsiyet eşitsizliğini pekiştirmektedir; kadınlar genellikle daha düşük ücretli ve düşük statülü pozisyonlara yönlendirilmekte ve böylece kariyer gelişimleri sınırlanmaktadır. Yapılan çeşitli reformlara rağmen, kadınların yalnızca beşte biri üst düzey yönetim rollerine yükselebilmektedir (Flynn vd., 2015:482). Kadınların muhasebe mesleğinden dışlanması, 1970’lerden itibaren erkek egemen bir meslek olan muhasebede kadınların giderek daha fazla yer almasına rağmen, cam tavan engelini devam etmesi, 1990’ların başından bu yana muhasebe ve cinsiyet üzerine yapılan uzun süreli araştırmaların temel konularından biri olmaya devam etmiştir. 1992 sonrasında yapılan birçok çalışma, işe alımda cinsiyet dengesinin sağlanmasına yönelik gelişmeyi, muhasebe sektöründeki kadın

üyelerin artan oranını ve bu eğilimlerin mesleğin geleceği üzerindeki etkilerini tarihsel verilerle inceleyerek ilerici bir bakış açısı benimsemiştir (Walker, 2008:587).

2.2. Muhasebe Mesleğinde Kadınların Tarihsel Gelişimi ve Roller

Muhasebe mesleğinde kadınların varlığı, toplumsal ve ekonomik koşullara bağlı olarak zaman içinde dalgalanmalar göstermiştir. Birinci Dünya Savaşı öncesinde, özellikle 19. yüzyılın sonları ile 20. yüzyılın başlarında muhasebe mesleği tamamen erkek egemen bir alan olarak tanımlanmıştır. Bu dönemde meslek, otorite, rasyonellik ve analitik düşünme gibi “maskülen” özelliklerle özdeşleştirilmiş ve bu tanımlama, kadınların muhasebeye uygun olmadıkları yönündeki algıyı pekiştirmiş ve önde gelen meslek kuruluşları, bu ayrımcı yaklaşımı kurumsal düzeyde desteklemiştir. Bu dönemde kadınların sosyal ve hukuki anlamda da ciddi kısıtlamalarla karşı karşıya olması, yükseköğretime erişimlerinin sınırlı olması, mesleki eğitim almalarını büyük ölçüde engellemiş ve onları sadece sekreterlik gibi destekleyici rollerde konumlandırmıştır. Tüm bu etkenler, muhasebe mesleğinin kadınlara kapalı ve erkek egemen bir yapı içinde gelişmesine neden olmuştur. Birinci Dünya Savaşı sırasında erkek muhasebecilerin savaşa gitmesiyle doğan iş gücü açığı, kadınlara muhasebe alanında geçici bir alan açmıştır. Bu dönemde kadınlar, özellikle kamu kurumlarında ve büyük işletmelerde muhasebe yardımcısı, bordro sorumlusu ya da defter tutucu gibi görevlerde istihdam edilmiştir. Kadınların muhasebe mesleğindeki varlığı, savaş koşullarının geçiciliğiyle sınırlı ve dönemsel bir zorunluluk çerçevesinde değerlendirilmiştir. Savaş sonrası dönemde bazı kadınlar meslek içinde kalıcı olarak yer edinebilmiş, ancak bu durum daha çok bireysel çabalarla sınırlı kalmıştır (Kirkham ve Loft, 1993:529-540).

İkinci Dünya Savaşı ile birlikte Birinci Dünya Savaşı dönemine benzer bir süreç yeniden yaşanmıştır. Erkeklerin yeniden savaşa gitmesiyle muhasebe alanında doğan boşluk, kadınlar tarafından doldurulmuştur. Ancak kadınların sektöre katılımı çoğunlukla düşük statülü, ikincil iş gücü pozisyonlarıyla sınırlı kalmıştır. Savaş süresince kadınların muhasebe alanındaki yeterliliği önyargılara rağmen istatistiksel olarak kanıtlanmış olsa da, savaşın sona ermesiyle erkeklerin geri dönmesi, kadınların sektördeki konumlarını korumasını engellemiştir. Birçok kadın işten ayrılmaya zorlanmış, meslekte kalanlar ise toplumsal baskılar ve yapısal engellerle karşı karşıya kalmıştır. Kadınlara daha düşük ücret ödenmiş, üst düzey pozisyonlara erişimleri kısıtlanmış ve müşteri beklentileri doğrultusunda yönetici rollerinden dışlanmışlardır. 20.

yüzyıl ortalarında muhasebede teknolojik dönüşüm kadınlara yeni alanlar açsa da, profesyonel düzeydeki roller erkeklerin kontrolünde kalmıştır. Kadınların iş gücüne katılımı artsa da, meslekte varlıkları hâlâ istisnai bir durum olarak algılanmıştır. 1965'te Arthur Anderson & Co. ilk kadın muhasebecisini işe almış ve 1970'ler ile 1980'ler boyunca kadınların muhasebe derecesi alması ve muhasebe firmaları tarafından işe alınma oranları artmış, bu durum Amerika Birleşik Devletleri'ndeki muhasebe iş gücünün %50'sine ulaşmıştır. 1990'lara gelindiğinde, kadınlar muhasebe alanındaki unvanların %53'ünü elde etmiştir. Ancak, bu sayısal artışa rağmen, işe alım, terfi, eğitim, hiyerarşi, sorumluluklar, etki ve maaşlar açısından erkeklere kıyasla ciddi eşitsizlikler devam etmiştir (Uribe Bohorquez ve García-Sánchez, 2021:247-248).

Getuku, (2024) çalışmasında, tarihsel olarak muhasebe mesleğinin ilk yıllarda erkekler tarafından domine edilmesine karşılık, meslekte ön plana çıkan ve mesleğin gelişimine yön verip, önemli katkılar sunan kadın muhasebecilerin de bulunduğunu ifade etmiştir. Bu süreçte Mary Harris Smith, İngiltere'de yeminli mali müşavir unvanını alan ilk kadın olarak meslekte öncü bir rol üstlenmiştir. ABD'de Christine Ross, 1899'da Certified Public Accountant (CPA) unvanını kazanarak kadınların profesyonel alandaki varlığına katkı sunmuştur. Mary T. Washington Wylie, bu unvana sahip ilk Afro (kökeni Afrika'ya dayanan siyahi) Amerikalı kadın olarak hem kendi şirketini kurmuş hem de siyahi muhasebecilere mentorluk yapmıştır. Ethel Watts ise İngiltere'de mesleğe giren ilk kadınlardan biri olarak, kadın muhasebecilerin örgütlenmesinde aktif rol oynamıştır. Bu öncü kadınlar, cinsiyet temelli engellere rağmen mesleğin dönüşümüne katkı sağlamış ve sonraki kuşaklara ilham vermiştir.

Kadınların mesleğe katılımı arttıkça, mesleki başarıları da daha fazla görünür hale gelmiş olsa da yüksek seviyelerdeki liderlik pozisyonlarına ulaşmaları hala sınırlıdır. Küresel düzeydeki bu eşitsizlik, sadece geçmişte değil, günümüzde de devam etmektedir. Alberti (2021) gerçekleştirdiği küresel bir araştırmada (2020 Accountancy Age “Top 50+50”), muhasebe mesleğinde çalışan bireylerin yarıya yakını kadın olmasına rağmen, ortaklık seviyesine yükselen kadın oranının yalnızca %25 olduğunu ortaya koymuştur. Benzer şekilde, Amerika Birleşik Devletleri'nde gerçekleştirilen “Accounting MOVE Project” isimli bir çalışma, muhasebe alanına giren adayların %47'sinin kadın olmasına karşın, muhasebe firmalarındaki ortak ve yönetici pozisyonlarının yalnızca %24'ünün kadınlar tarafından doldurulduğunu göstermektedir (<https://accountingmoveproject,2017>). Genel olarak birçok meslekte veya

sektörde kadınların üst düzey pozisyonlarda temsiliyeti düşük seyretmekte ve muhasebe mesleğinde çalışan kadınlarda bu durumdan nasibini almaktadır. En üst düzey pozisyonlarında kadınların temsil oranının düşük seyretmesi, sektördeki cinsiyet eşitsizliğini gözler önüne sermektedir. Bununla birlikte, sektördeki düşük kadın temsili, ücret eşitsizliğiyle birleşmektedir. Avustralya ve Yeni Zelanda Yeminli Mali Müşavirler (CA ANZ, 2017) raporuna göre, Avustralya'daki kadın Yeminli Mali Müşavirler, erkek meslektaşlarının kazancının yalnızca %72'sini elde ederken, Yeni Zelanda'da bu oran %71 olarak tespit edilmiştir.

Günümüzde bu tür eşitsizliklerin değerlendirilmesi, yalnızca toplumsal adalet bağlamında değil, kurumsal sürdürülebilirlik açısından da kritik öneme sahiptir. Çevresel, sosyal ve yönetim (ESG) temelli sürdürülebilirlik raporlaması kapsamında, şirketlerin kadın yönetici oranı, ücret eşitsizliği ve fırsat eşitliği gibi göstergeleri düzenli olarak izlemeleri ve raporlamaları beklenmektedir. Bu bağlamda, muhasebe sektöründe cinsiyet eşitliğine dair verilerin raporlanması ve analiz edilmesi, sadece toplumsal eşitlik ilkeleri açısından değil, aynı zamanda şeffaflık, hesap verebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine katkı sağlama açısından da stratejik bir gereklilik haline gelmiştir.

3. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Bibliyometrik analiz, belirli bir araştırma alanındaki bilimsel yayınların sayısal olarak incelenmesi yoluyla bilimsel etkinliği değerlendirmeyi amaçlayan, istatistiksel ve matematiksel yöntemlere dayanan bir tekniktir (Donthu vd., 2021:285). Çalışmada bibliyometrik analiz yönteminin tercih edilmesinin temel nedeni, toplumsal cinsiyet perspektifinden muhasebe alanında yapılan kadın çalışmalarının tarihsel gelişiminin, eğilimlerinin ve yapısal özelliklerinin nesnel ve sistematik biçimde ortaya konulmak istenmesidir. Bu amaç, yalnızca nitel veya yorumlayıcı bir literatür taramasıyla değil, aynı zamanda bilimsel üretimin hacmini, yönünü ve etkisini nicel olarak analiz edebilen bir yöntemi gerektirmiştir.

Bibliyometrik analiz çalışmaları incelendiğinde, analizi gerçekleştirmek için kullanılan pek çok program olduğu tespit edilmektedir. Bu çalışmada, Bibliometrix R paketi ve onun grafiksel arayüzü olan Biblioshiny kullanılmıştır. Biblioshiny Napoli Federico Üniversitesi'nden Massimo Aria tarafından geliştirilen bir Java yazılımıdır. Biblioshiny, bibliometrix paketinin işlevselliğini Shiny paket ortamını kullanan web uygulamalarının

kullanım kolaylığı ile birleştirir. Biblioshiny, kullanıcı dostu bir arayüz sağlayarak araştırmacıların bibliyometrik verileri görselleştirmesine, temel metrikleri analiz etmesine ve bilimsel üretkenlik ile iş birliği ağlarını değerlendirmesine olanak tanımaktadır (Aria ve Cuccurullo, 2017:961). Çalışmada, ihtiyaç duyulan verilerin elde edilmesinde, akademik literatürde geniş çapta kabul gören ve bilimsel yayınların atıf analizini sağlayan Web of Science (WoS) veri tabanı kullanılmıştır.

WoS üzerinden 01 Mart 2025 tarihinde *{ "Accounting" OR "Accountant" OR "Accountancy" (Topic) AND "Women" OR "Woman" OR "Female" OR "Gender" OR "Feminism" OR "Mother" OR "Sex" OR "Lady" (Topic) }* anahtar kelimeleri kullanılarak bir tarama yapılmış ve toplamda 31.037 doküman tespit edilmiştir. Ardından, WoS kategorilerinden *"Business, Finance"* seçilerek sonuçlar daraltılmış ve 794 adet dokümana ulaşılmıştır. Daha sonra bu dokümanlar manuel olarak yazar tarafından kapsam kriteri bağlamında incelenmiştir. Dokümanın içeriğinde muhasebe mesleğinde kadınların temsili, toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri, liderlikte cinsiyet farklılıkları, ücret eşitsizliği veya benzeri konuları doğrudan ele alan 172 eser tespit edilmiştir. Son aşamada ise çalışmanın odak noktası farklı bir disipline (örneğin sosyoloji, sağlık, kamu yönetimi veya hukuk gibi) ait olan 28 doküman kapsam dışı bırakılmıştır. Bu çok aşamalı eleme süreci sonunda 144 adet doküman araştırmanın kapsamına dahil edilmeye uygun bulunmuş ve analizlerde bu yayınlar temel alınmıştır.

4. BULGULAR

Araştırmanın bulguları beş alt kategori halinde incelenmiştir. İlk olarak, veri seti genel hatlarıyla değerlendirilmiş, ardından kaynaklara ilişkin bulgular sunulmuştur. Devamında, yazarlar ve dokümanlara yönelik analiz sonuçları aktarılmış, son olarak ise kavramsal yapıya dair bulgular ele alınmıştır.

4.1. Genel Bakış

Program tarafından üretilen metadataların* eksiksizliği tablosu bu çalışmada öncelikle ele alınmıştır. Bu tablo bibliyometrik analizde kullanılan metadata alanlarının eksiklik oranlarını göstermektedir. Bu doğrultuda, yazar, belge türü, dergi, dil, yayın yılı, başlık ve toplam atıf alanlarında herhangi bir eksik veri bulunmamakta ve bu değişkenler analiz açısından “mükemmel” düzeyde güvenilir kabul edilmektedir. Bağlı olunan kurum, kaynakça, sorumlu yazar, özet ve DOI alanlarında düşük seviyede (%3.47 - %6.94) eksiklikler bulunurken, Anahtar Kelimeler (%22.92) ve Yayıncı Anahtar Kelimeler (%29.17) gibi alanlarda eksiklik oranı nispeten daha yüksek düzeyde tespit edilmiştir.

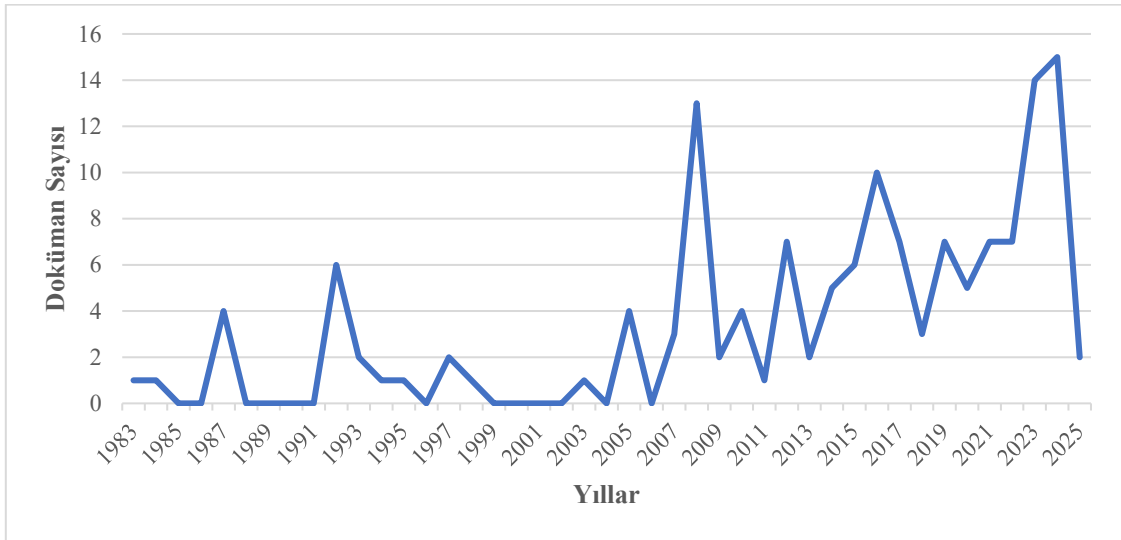
Veri setine ilişkin temel tanımlayıcı bilgiler ise şu şekilde sıralanabilir:

- ✓ Çalışmanın kapsadığı zaman aralığı 1983-2025 yılları arasındır. Toplam 144 dokümandan veri seti oluşmaktadır. Dokümanların ortalama yaşı 11,7 yıldır.
- ✓ Çalışmada kullanılan veriler, 47 farklı kaynaktan elde edilmiştir. Yıllık büyüme oranı ise %1,66’dır.
- ✓ Doküman başına düşen ortalama atıf sayısı 24,33’dur. Dokümanlar toplamda 8.019 adet referans içermektedir.
- ✓ İncelenen dokümanlara 289 yazarın katkıda bulunduğu tespit edilmiştir. Dokümanların 38 adeti tek yazarlıdır. Doküman başına ortalama 2,27 ortak yazar bulunmaktadır. Dokümanların %20,83’ü uluslararası iş birliği gerçekleştirilerek hazırlanmıştır.
- ✓ Dokümanların büyük çoğunluğu makale formatında hazırlanmıştır. Buna göre dokümanların 119’u araştırma makalesi, 2’si erken görünüm makalesi, 10’u ise derleme makaledir. Bunların haricinde 3 konferans bildirisi, 1 kitap, 2 kitap incelemesi, 5 editoryal materyal, 1 biyografik madde, 1 mektup doküman havuzunu oluşturmaktadır.
- ✓ Dokümanlarda 413 adet yazar anahtar kelimesi kullanılmıştır.

Grafik 1’de yıllık bilimsel üretim sayıları yer almaktadır. Grafik incelendiğinde, 1983-1992 yılları arasında düzensiz ve düşük seviyede akademik üretim olduğu, bazı yıllarda hiç

* Metadata, bir bilginin veya belgenin içeriğini, yapısını, bağlamını ve kullanımını tanımlayan ve açıklayan veriler bütünüdür. Bibliyometrik analizde ise metadata; yazar adı, başlık, özet, anahtar kelimeler, kaynakça gibi, bilimsel yayınlara ilişkin tanımlayıcı ve düzenleyici bilgileri içerir (Borgman, 2015:15).

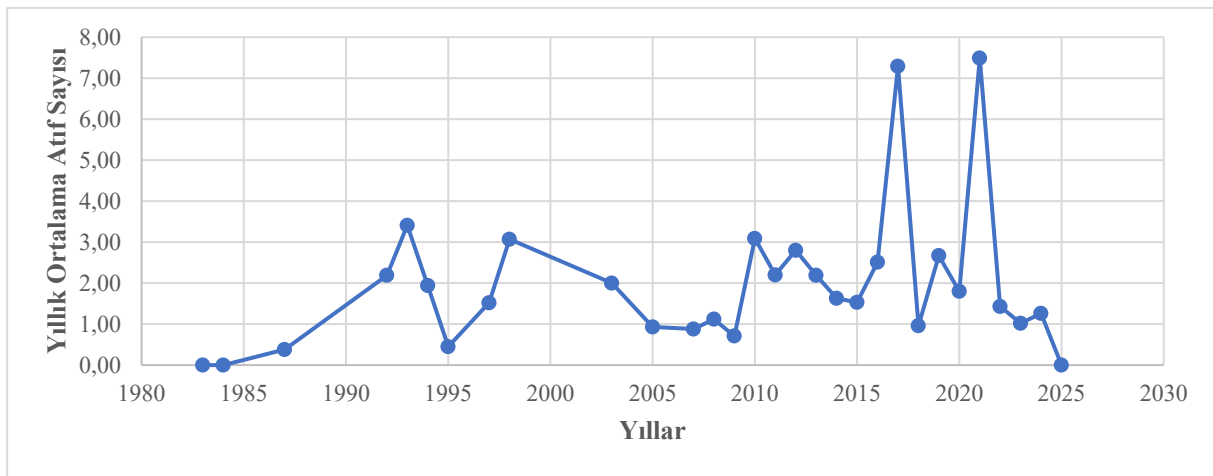
makale yayımlanmadığı görülmektedir. 1993-2006 yılları arasında üretim genel olarak düşük seviyede kalmış, ancak 2005 ve 2007’de nispeten artış yaşanmıştır. 2008 yılında dikkat çekici bir sıçrama gerçekleşerek 13 makaleye ulaşılmış, ancak takip eden yıllarda dalgalanmalar devam etmiştir. 2012’den itibaren üretimde daha istikrarlı bir artış gözlemlenmiş, 2016’da 10, 2019-2022 arasında yıllık 7 makale civarında bir seviye korunmuştur. Son yıllarda ise belirgin bir yükseliş yaşanmış, 2023’te 14, 2024’te 15 makaleye ulaşılmıştır. Genel olarak, 2008 ve sonrasında bilimsel üretimde önemli bir artış eğilimi olduğu, özellikle 2023-2024 yıllarında üretimin zirve noktasına ulaştığı söylenebilir. Bu artışın nedenlerine ilişkin literatürde doğrudan bu spesifik alana (muhasabede kadın çalışmaları) odaklanan çalışmalar sınırlı olmakla birlikte, genel anlamda toplumsal cinsiyet temelli araştırmalara olan ilginin küresel düzeyde arttığı bilinmektedir. Örneğin Haynes (2017), muhasebe disipliniinde feminist yaklaşımların ve toplumsal cinsiyet temsiline dair çalışmaların özellikle 2010 sonrası belirgin şekilde arttığını raporlamıştır. Buna ek olarak, uluslararası dergilerin ve araştırma fonlarının toplumsal cinsiyet eşitliği konularına daha fazla öncelik vermesi, akademik topluluklarda cinsiyet temelli temsil ve ayrımcılık konularına yönelik artan farkındalık, muhasebe mesleğinde kadınların artan temsili ve bu durumun araştırma gündemine yansımalarının da bilimsel üretimdeki artış üzerinde etkili olabileceği değerlendirilmiştir.

Grafik 1. Yıllık Bilimsel Üretim Sayısı

Grafik 2’de ise dokümanlara yapılan yıllık ortalama atıf sayılarına yer verilmiştir. Grafik 2’de yer alan yıllık ortalama atıf sayıları değerlendirildiğinde, 1980’ler ve 1990’ların başlarında

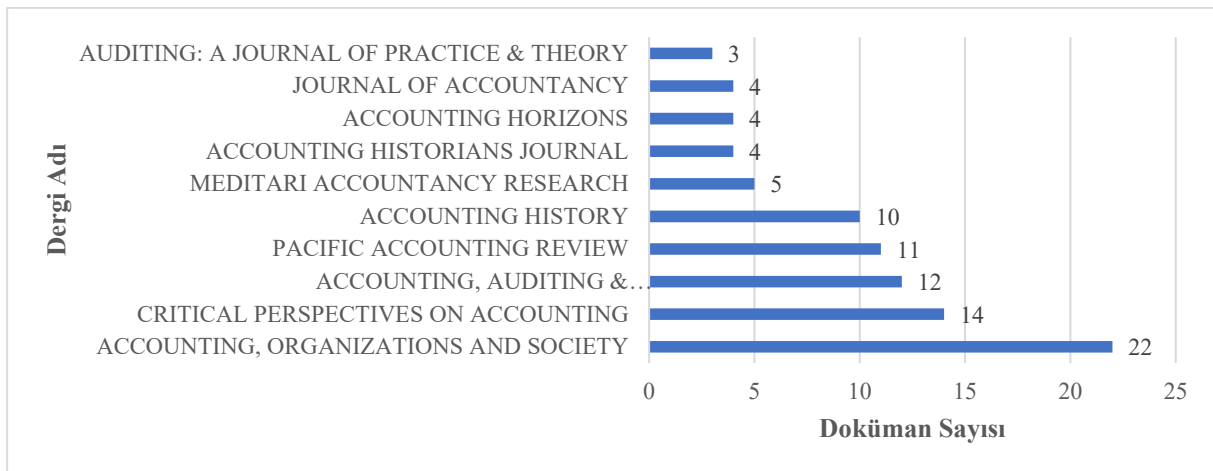
atıf sayıları genellikle düşük kalmıştır. 1990'ların ortalarına doğru (özellikle 1993 ve 1998 yıllarında) belirgin bir artış yaşanmış ve atıf sayıları 3 civarına çıkmıştır. 2000'lerin başında dalgalı bir seyir izlenmiş, özellikle 2010'da belirli bir artış gözlemlenmiştir. 2017 ve 2021 yıllarında atıf sayılarında keskin bir yükselme olmuş ve 7'nin üzerine çıkmıştır. Sonrasında, 2022'den itibaren atıf sayılarının tekrar düşüş gösterdiği görülmektedir. Genel olarak, atıf sayılarında bazı zirveler ve düşüşler yaşanmış, bu da ilgili alanda belirli bir yoğunlaşma ve sonrasında bir azalma olduğunu göstermektedir.

Grafik 2. Yıllık Ortalama Atıf Sayısı

4.2. Kaynaklara İlişkin Bulgular

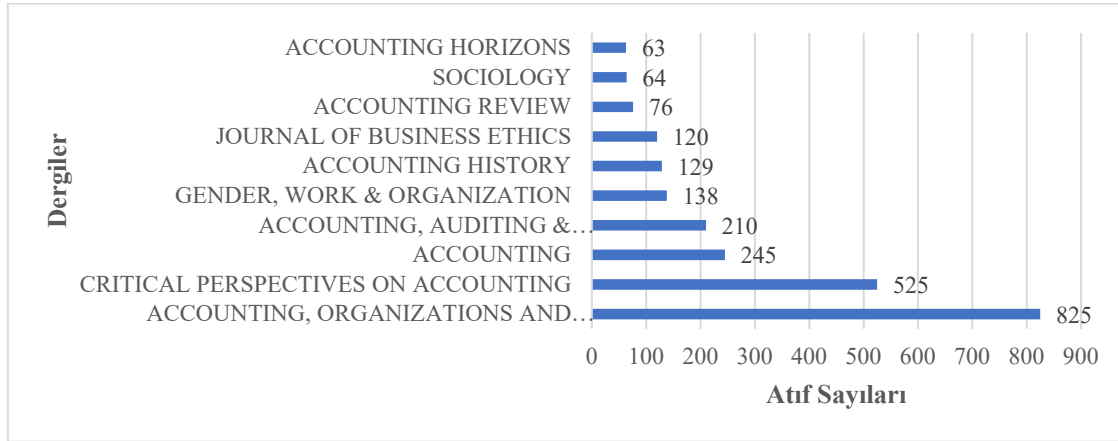
Grafik 3'te, veri setinde yer alan dokümanları en çok yayımlayan ilk 10 akademik dergiye ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Grafik 3. En Çok Yayın Yapılan İlk 10 Dergi

Grafik 3'te görülebileceği gibi Accounting, Organizations and Society, 22 makale ile en yüksek yayın sayısına sahip dergi olarak öne çıkmaktadır. Critical Perspectives on Accounting (14 makale) ve Accounting, Auditing & Accountability Journal (12 makale), geniş etki alanlarına sahip dergiler arasında yer almakta olup, ikinci ve üçüncü sırayı almışlardır. Dördüncü sırayı alan Pacific Accounting Review (11 makale) ve beşinci sıradaki Accounting History (10 makale) gibi dergiler, daha spesifik alanlara odaklanmakta olup, alandaki belirli konulara derinlemesine katkı sunmaktadır. Bu dergileri Meditari Accountancy Research (5 makale), Accounting Historians Journal (4 makale), Accounting Horizons (4 makale), Journal of Accountancy (4 makale) ve Auditing: A Journal of Practice & Theory (3 makale) dergileri takip etmektedir.

Grafik 4, veri setindeki dokümanların kaynakçalarında en fazla atıf yapılan dergileri göstermektedir.

Grafik 4. En Çok Atıf Yapılan İlk 10 Dergi

Grafik 4 incelendiğinde Accounting, Organizations and Society (825 makale) en çok atıf alan kaynak olarak öne çıkmaktadır. Bu durum derginin alandaki prestijini bize göstermektedir. Onu takip eden Critical Perspectives on Accounting (525 makale) dergisi akademik çevrelerde geniş bir etkiye sahip olup, bu dergide yayımlanan çalışmalar da yoğun bir şekilde atıf almaktadır. Accounting (245 makale) ve Accounting, Auditing & Accountability Journal (210 makale) gibi dergiler de önemli atıf sayıları ile dikkati çekmektedir. Yüksek atıf alan diğer dergiler arasında Gender, Work & Organization (138 makale) ve Accounting History (129 makale) gibi sosyal bilimler alanında etki yaratan dergiler yer alırken, Journal of Business

Ethics (120 makale) de önemli bir kaynak olarak öne çıkmaktadır. Daha düşük atıf sayısına sahip dergiler arasında Accounting Review (76 makale) ve Sociology (64 makale) gibi dergiler yer almaktadır.

Grafik 5'te, bu çalışmada kullanılan veri setindeki kaynakların yerel etki faktörüne dair bulgular sunulmaktadır. Yerel etki faktörü, veri setindeki kaynakların etkisini ölçen bir metrik olup, genellikle h-indeksi ölçütüne dayanmaktadır. Bu çalışmada da analiz, h-indeksi çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Yüksek bir h-indeksi, derginin yayınlarının geniş bir etki alanına sahip olduğunu ve birçok akademik çalışmada atıf aldığını gösterir. Bu durum, derginin yüksek kalite ve saygınlık seviyesine ulaştığını gösteren bir göstergedir.

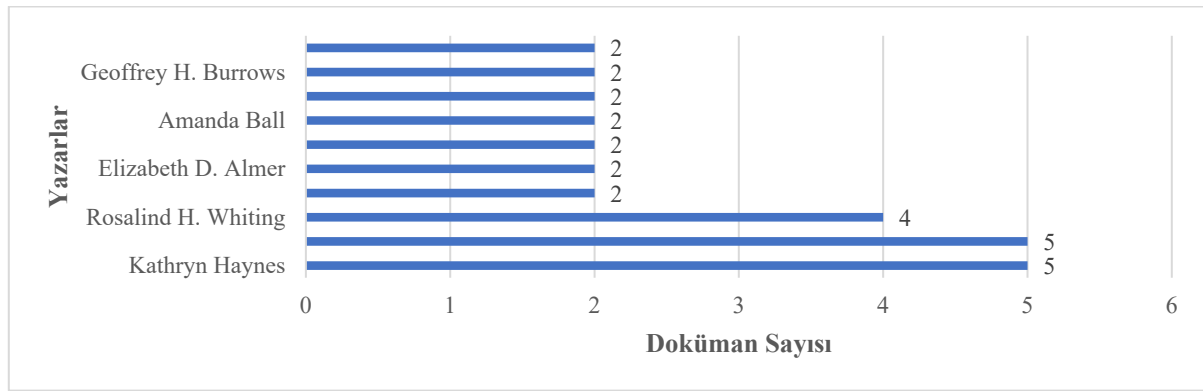

Grafik 5. Kaynakların Yerel Etki Faktörü

Grafik 5'te, Accounting, Organizations and Society dergisi, 19'luk bir h-indeksi ile en yüksek etkiye sahip dergi olarak öne çıkmaktadır. Bu, derginin yayınlarının geniş bir etki alanına sahip olduğunu ve çok sayıda akademik çalışmada referans gösterildiğini ortaya koymaktadır. Diğer yüksek etkiye sahip dergiler arasında Accounting, Auditing & Accountability Journal, Accounting History, Critical Perspectives on Accounting ve Pacific Accounting Review yer almakta olup, her biri 7'lik bir h-indeksi ile güçlü bir akademik etki yaratmaktadır. Daha düşük h-indeksine sahip dergiler, örneğin Meditari Accountancy Research (4), Auditing: A Journal of Practice & Theory (3), Qualitative Research in Accounting and Management (3), Accounting and Business Research (2) ve Accounting and Finance (2), daha sınırlı bir etki alanına sahip olup, akademik literatürde daha az atıf almış dergiler olarak öne çıkmaktadır.

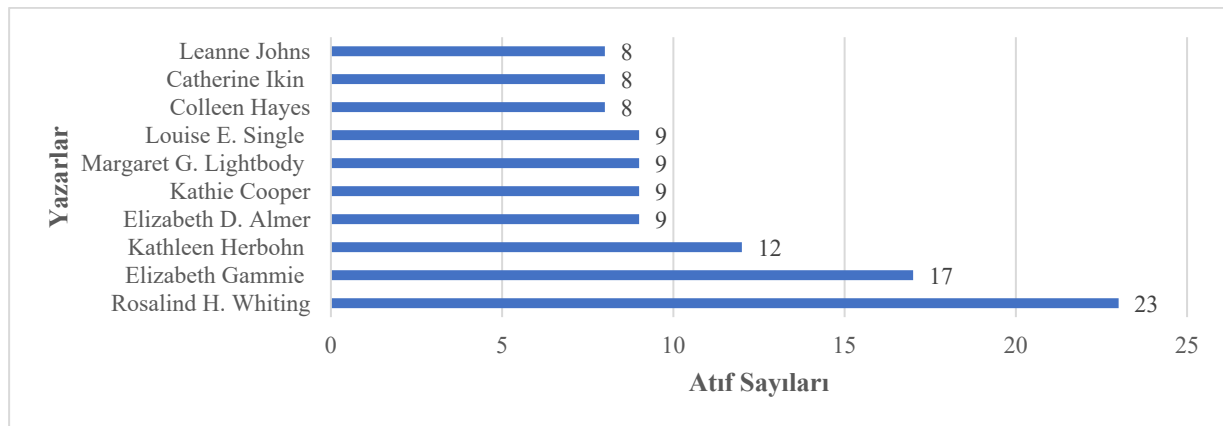
4.3. Yazarlara İlişkin Bulgular

Grafik 6'da en fazla yayına sahip yazarlara ilişkin bulgular sunulmaktadır. Analiz, veri seti içinde yer alan en üretken araştırmacıları ortaya koymaktadır. Grafik incelendiğinde, Kathryn Haynes ve Stephen P. Walker beşer makale ile en üretken araştırmacılar olarak öne çıkarken, Rosalind H. Whiting dört makale ile onları takip etmektedir. Ayrıca, Dila Agrizzi, Elizabeth D. Almer, Abeer Alsallloom, Amanda Ball, Jane Broadbent, Geoffrey H. Burrows ve Phillip E. Cobbin gibi yazarlar ikişer makale yayımlayarak literatüre katkıda bulunmuştur.

Grafik 6. En Fazla Yayını Olan Yazarlar

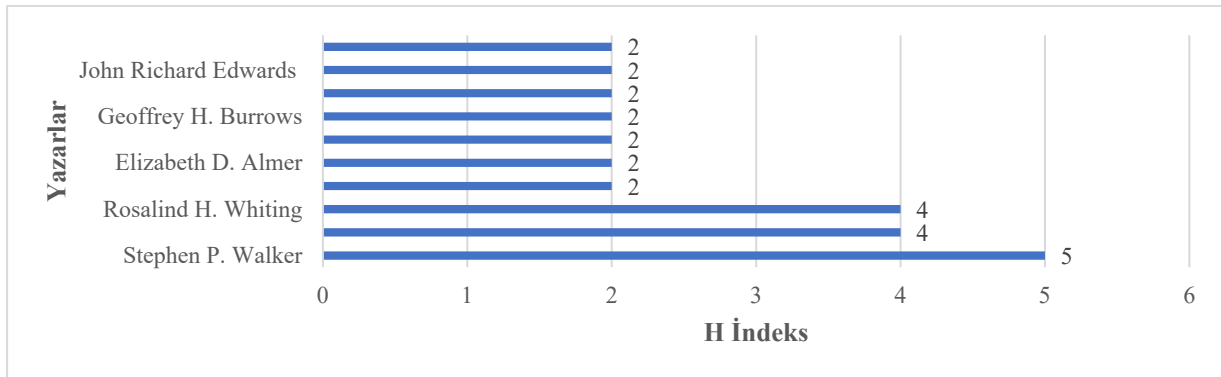
Akademik etkinin yalnızca yayın sayısı ile değerlendirilmesi yeterli olmayıp, atıf sayıları ve h-indeksi gibi ek metriklerin de dikkate alınması gerekmektedir. Özellikle daha az yayına sahip yazarların çalışmaları yüksek atıf almış olabilir ve bu durum, onların alandaki etkisini artırabilir. Bu nedenle Grafik 7'de en fazla atıf alan yazarlara ilişkin bulgular sunulmaktadır.

Grafik 7. En Çok Atıf Alan Yazarlar

Grafik 7’den de anlaşılacağı üzere Rosalind H. Whiting 23 yerel atıf ile en fazla referans gösterilen araştırmacı olarak öne çıkarken, onu 17 atıf ile Elizabeth Gammie takip etmektedir. Kathleen Herbohn 12 atıf alarak üçüncü sırada yer alırken, Elizabeth D. Almer, Kathie Cooper, Margaret G. Lightbody ve Louise E. Single dokuz atıf ile benzer bir etki seviyesine sahiptir. Ayrıca, Colleen Hayes, Catherine Ikin ve Leanne Johns’da sekizer atıf ile literatüre önemli katkılarda bulunmuştur. Bu bulgular, söz konusu yazarların çalışmalarının muhasebe alanında önemli bir referans kaynağı olarak değerlendirildiğini göstermektedir.

Grafik 8’de, bu çalışmada kullanılan veri setindeki yazarların yerel etki faktörüne dair bulgular sunulmaktadır. Yerel etki faktörü, veri setindeki yazarların etkisini ölçen bir metrik olup, genellikle h-indeksi ölçütüne dayanmaktadır. Bu çalışmada da analiz, h-indeksi çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Yüksek bir h-indeksi, yazarın yayınlarının geniş bir etki alanına sahip olduğunu ve birçok akademik çalışmada atıf aldığını gösterir.

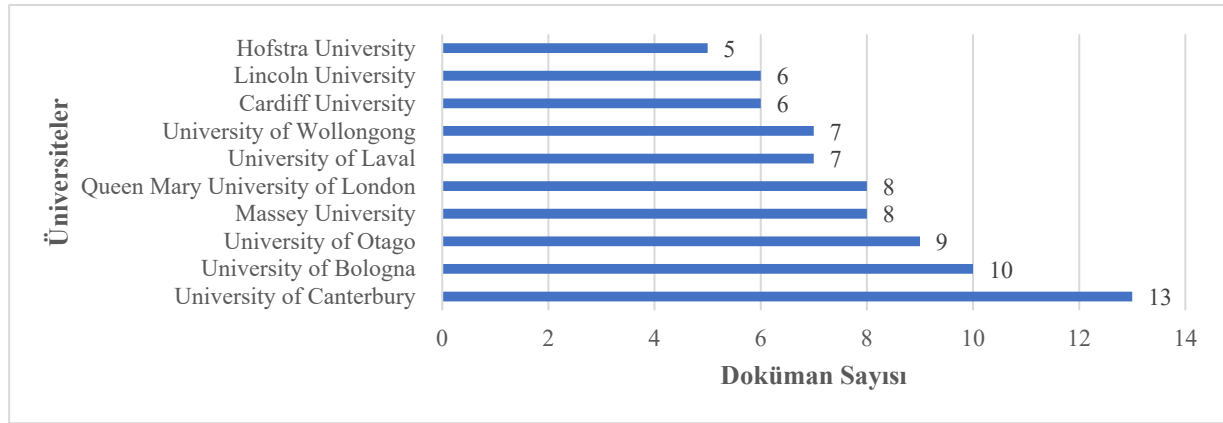

Grafik 8. Yazarların Yerel Etki Faktörü

Grafik 8 incelendiğinde, Stephen P. Walker h-indeksi 5 ile en yüksek akademik etkiye sahip araştırmacı olarak öne çıkarken, Kathryn Haynes ve Rosalind H. Whiting h-indeksi 4 ile onu takip etmektedir. Dila Agrizzi, Elizabeth D. Almer, Abeer Alsallloom, Geoffrey H. Burrows ve Phillip E. Cobbin, John Richard Edwards ve Elizabeth Gammie ise h-indeksi 2 ile benzer bir akademik etki seviyesine sahiptir.

Grafik 9’da en fazla yayın yapan kurumlara ilişkin bilgiler görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre, University of Canterbury 13 makale ile en üretken akademik kurum olarak öne çıkarken, onu 10 makale ile University of Bologna ve 9 makale ile University of Otago takip etmektedir. Massey University ve Queen Mary University of London ise sekizer makale

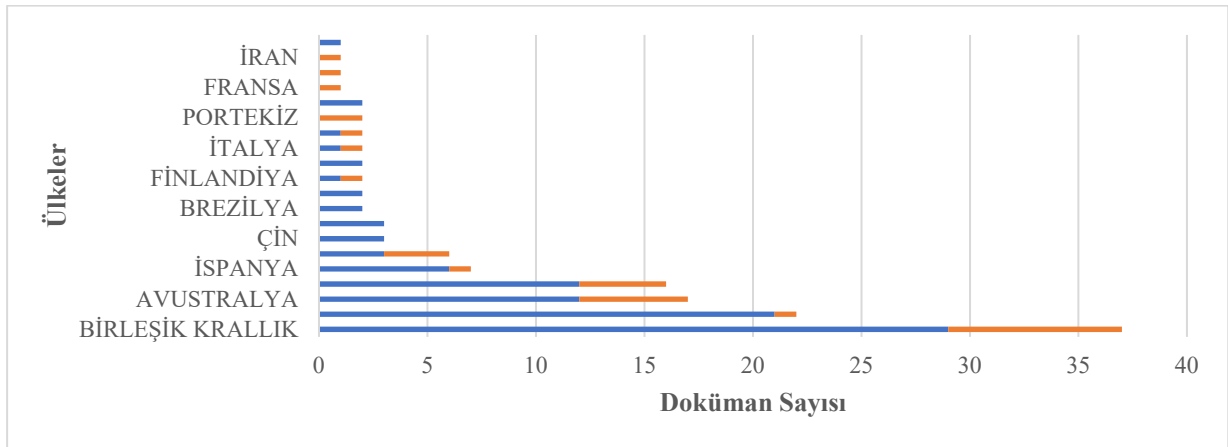
ile benzer bir akademik üretkenlik düzeyine sahiptir. Ayrıca, University of Laval ve University of Wollongong yedişer makale yayımlayarak alana önemli katkılar sunmuştur. Cardiff University ve Lincoln University altışar makale ile listeye girerken, Hofstra University ise beş makale ile sıralamada yer almaktadır. Veri seti detaylı incelendiğinde, herhangi bir Türk üniversitesinin listede yer almadığı da ayrıca tespit edilmiştir.

Grafik 9. En Çok Yayın Yapan Kurumlar

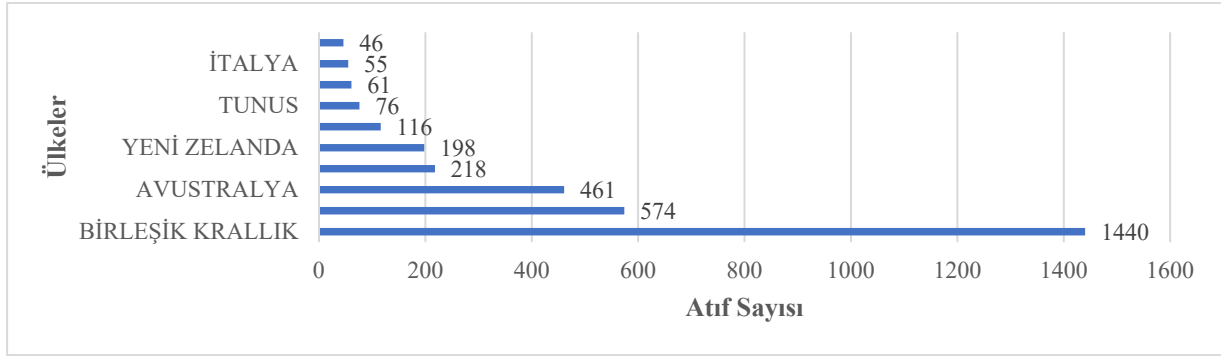
Grafik 10’da ise sorumlu yazarın vatandaşı olduğu ülkeye göre yayın sayıları gösterilmiştir. Grafik 10 kapsamında, Birleşik Krallık 37 makale ile en fazla araştırma çıktısına sahip ülke olarak öne çıkarken, Amerika Birleşik Devletleri 22 makale ile ikinci sırada yer almaktadır. Avustralya ve Yeni Zelanda sırasıyla 17 ve 16 makale ile onları takip etmektedir. Diğer ülkeler arasında ise İspanya 7, Kanada 6, Çin ve Kolombiya 3’er makale yayımlamıştır. Grafikte, mavi renk aynı ülkeden yazarlarla yapılan iş birliğini, turuncu renk ise farklı ülkelerden yazarlarla yapılan iş birliğini temsil etmektedir. Bu doğrultuda grafik incelendiğinde, ilk beş sırada yer alan ülkelerin genellikle kendi ülkelerinden yazarlarla birlikte yayın yapma eğiliminde oldukları görülmektedir. Amerika Birleşik Devletleri’nde bu eğilimin diğerlerinden çok daha yüksek olduğu da tespit edilmiştir. Grafikte Çin, Kolombiya, Danimarka, Brezilya ve Almanya gibi ülkelerde yalnızca kendi ülkelerindeki araştırmacılarla yapılan yayınların olduğu görülmektedir. Bu durum, büyük oranda akademik dil tercihi (örneğin Çince, İspanyolca, Almanca gibi yerel dillerde yayın yapma eğilimi), ulusal fon sistemlerinin içe dönük yapılandırılması ve bölgesel indekslerde görünürlük hedeflerinin etkisiyle açıklanabilir. Özellikle Çin’de yerel iş birliği politikalarının baskın olması, uluslararası ortaklıkların daha sınırlı kalmasına yol açmış olabilir. Buna karşılık, Portekiz, İran, Endonezya

ve Fransa gibi ülkelerden çıkan tüm yayınların sadece uluslararası iş birlikleri kapsamında üretildiği dikkat çekmektedir. Bu ülkelerde yerel akademik ağların daha zayıf olması, uluslararası yayınlarda yer alma isteği ve İngilizce yayın dilinde destek alma ihtiyacı bu eğilimi tetiklemiş olabilir. Özellikle İran ve Endonezya gibi gelişmekte olan ülkelerde yüksek etki faktörlü dergilerde yayın yapabilmek için daha donanımlı araştırma altyapılarına sahip ülkelerle ortaklık kurmak bir strateji olarak benimsenmektedir.

Grafik 10. Sorumlu Yazarın Mensubu Olduğu Ülkeye Göre Yayın Sayıları

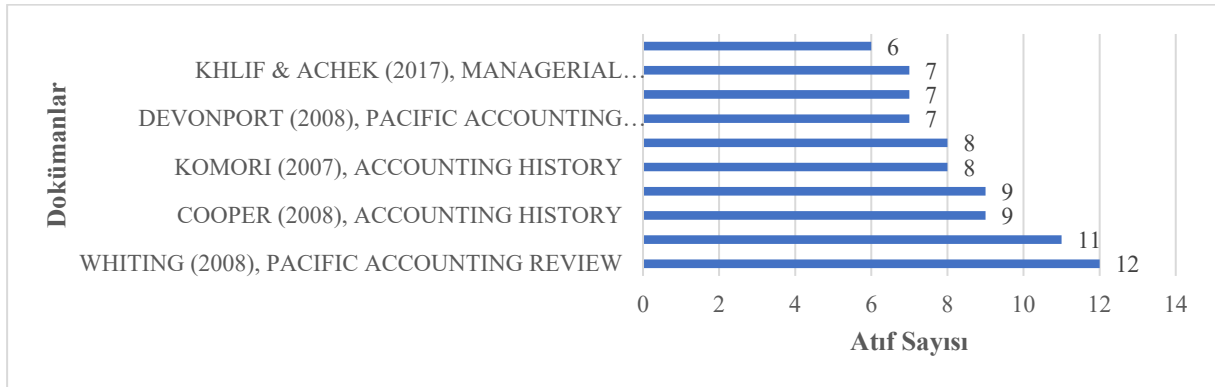
Grafik 11’de en çok atıf alan ülkeler görülmektedir. Grafiğe göre Birleşik Krallık 1440 toplam atıf ile en fazla atıf alan ülke olarak öne çıkmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri 574 atıf ile ikinci sırada yer alırken, Avustralya 461 atıf ile üçüncü sıradadır. Diğer ülkeler ise İspanya 218, Yeni Zelanda 198, İsrail 116, Tunus 76, Danimarka 61, İtalya 55 ve Kanada 46 atıf ile sıralanmaktadır. Bu bulgular, özellikle Birleşik Krallığın muhasebe alanındaki liderliğini vurgulamaktadır. Veri seti detaylı incelendiğinde, Türkiye’nin atıf alan bir eserinin olmadığı da tespit edilmiştir. Türkiye’nin veri seti kapsamında atıf alan bir yayınının bulunmaması ise dikkat çekici bir bulgudur. Bu durum, Türkiye’de muhasebe alanında toplumsal cinsiyet temalı çalışmaların sınırlı sayıda olması ve bu alandaki yayınların genellikle uluslararası görünürlüğü düşük dergilerde yayımlanmasıyla açıklanabilir. Ayrıca, Türkçe yazılmış çalışmaların uluslararası indekslerde yer almaması, İngilizce dilinde yayın yapan araştırmacıların daha sınırlı olması ve araştırma ağlarının çoğunlukla yerel düzeyde kalması da atıf potansiyelini olumsuz yönde etkilemektedir.

Grafik 11. En Çok Atıf Alan Ülkeler

4.4. Dokümanlara İlişkin Bulgular

Grafik 12’de yerel bazda en çok atıf alan dokümanların analiz sonuçları yer almaktadır.

Grafik 12. Yerel Bazda En Çok Atıf Alan Dokümanlar

Grafik 12’den de görülebileceği gibi, Whiting (2008)’in Pacific Accounting Review dergisinde yayımlanan makalesi, 12 atıf ile en çok atıf alan makaledir. Bu eseri, Whiting vd. (2015) tarafından 11 atıf almış ve Accounting & Finance dergisinden yayımlanmış makale takip etmektedir. Cooper (2008) ve Almer vd. (2012) tarafından Accounting History ve Accounting Forum dergilerinde yayımlanmış makalelerde 9’ar atıfla listenin ön sıralarında yer almaktadır. Komori (2007) ve Ikin vd. (2012)’nin Accounting History dergisinde yayımladıkları makalelerin her ikisi de 8’er atıf almıştır. Devonport (2008)’un Pacific Accounting Review, Kamla (2014)’nın Accounting and Business Research, Khlif ve Achek (2017)’in Managerial Auditing Journal dergilerinde yayımladıkları makalelerin her biri 7’şer atıf alarak ilk 10 makale arasında yer almıştır. Listenin son sırasında ise Haynes ve Fearfull (2008) tarafında Pacific Accounting Review dergisinde yayımlanan ve 6 atıf alan makale bulunmaktadır.

Çalışma başlıklarında kullanılan terimler dikkate alınarak oluşturulan kelime bulutu Şekil 1’de sunulmaktadır.

Şekil 1. Başlıklara Göre Kelime Bulutu

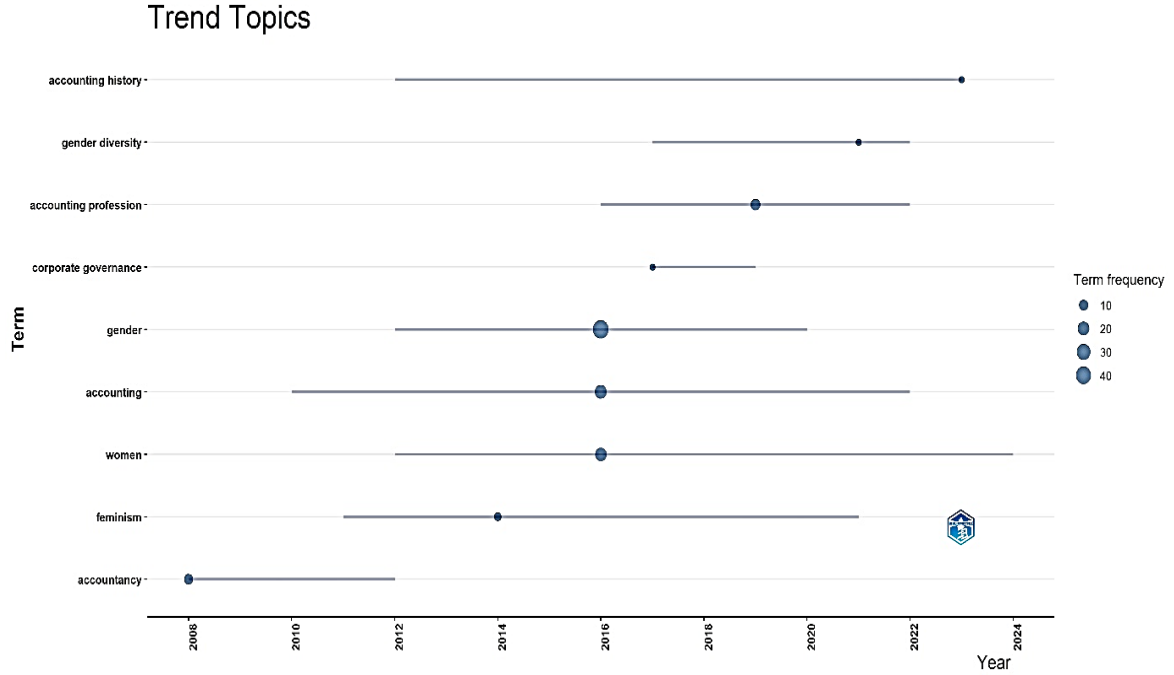

Şekil 2. Anahtar Kelimelere Göre Kelime Bulutu

Şekil 1 incelendiğinde “Accounting” terimi, 85 kez kullanılarak alandaki en dominant kavram olarak öne çıkmaktadır. Diğer dikkat çekici terimler arasında “Gender” (45) ve “Women” (31), Accountants (17), Accountancy (16) ve Profession (14) gibi terimler bulunmaktadır. Ayrıca “Public” (13), “Firms” (11), “Audit” (10) ve “Career” (10) terimleri de ilk 10 terim içerisinde yer almaktadır. Bu bulgular, muhasebe alanındaki araştırmaların, mesleğin toplumsal cinsiyet boyutuyla birlikte meslek içi dinamikler ve kariyer fırsatlarına dair önemli temalar etrafında şekillendiğini göstermektedir.

Şekil 2’de ise, yapılan çalışmaların anahtar kelimelerindeki terimler temel alınarak hazırlanmış bir kelime bulutu yer almaktadır. Şekil 2’ye göz atıldığında “Gender” (46), “Accounting” (19) ve “Women” (18) terimlerinin yüksek frekansları, çalışmalarda toplumsal cinsiyet ve kadınların muhasebe alanındaki yeriyle ilgili önemli bir vurgu yapıldığını göstermektedir. Bu terimleri “Accounting profession” (12), “Accountancy” (9), “Feminism” (6) terimleri takip etmektedir. Ayrıca, “Accountants” (5), “Accounting History” (5), “Corporate Governance” (5) ve “Gender Diversity” (5) terimleri de ilk 10 içerisinde yerini almıştır. Bu sonuçlar, muhasebe literatüründe toplumsal cinsiyet, meslek içi dinamikler ve kurumsal yönetimle ilgili önemli bir odaklanmanın bulunduğunu göstermektedir.

Grafik 13’te yazar anahtar kelimelerine göre oluşturulan trend analizine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Trend analizi belirli terimlerin zaman içindeki frekansını gösteren bir ölçüttür.

Grafik 13. Trend Analizi

Grafik 13'ten de görülebileceği gibi 2014 sonrası "gender", "women" ve "gender diversity" terimlerinin yükselişi, muhasebe alanındaki araştırmalarda cinsiyet temalarının giderek daha fazla öne çıktığını göstermektedir. Özellikle 2020 sonrası "gender diversity"nin popülerleşmesi, kurumsal ve profesyonel bağlamda çeşitlilik konusunun önem kazandığına bir işarettir. "Accounting" ve "accounting profession" gibi geleneksel muhasebe temaları, cinsiyetle ilgili temaların gölgesinde kalmış gibi görünmektedir. Bu, alanın daha kapsayıcı ve sosyal temalara yöneldiğini göstermektedir.

4.5. Kavramsal Yapı Analizlerine İlişkin Bulgular

Şekil 3'te çalışma başlıklarında geçen kelimelerin birlikte görülme ağını temsil eden analiz sonuçları sunulmuştur.

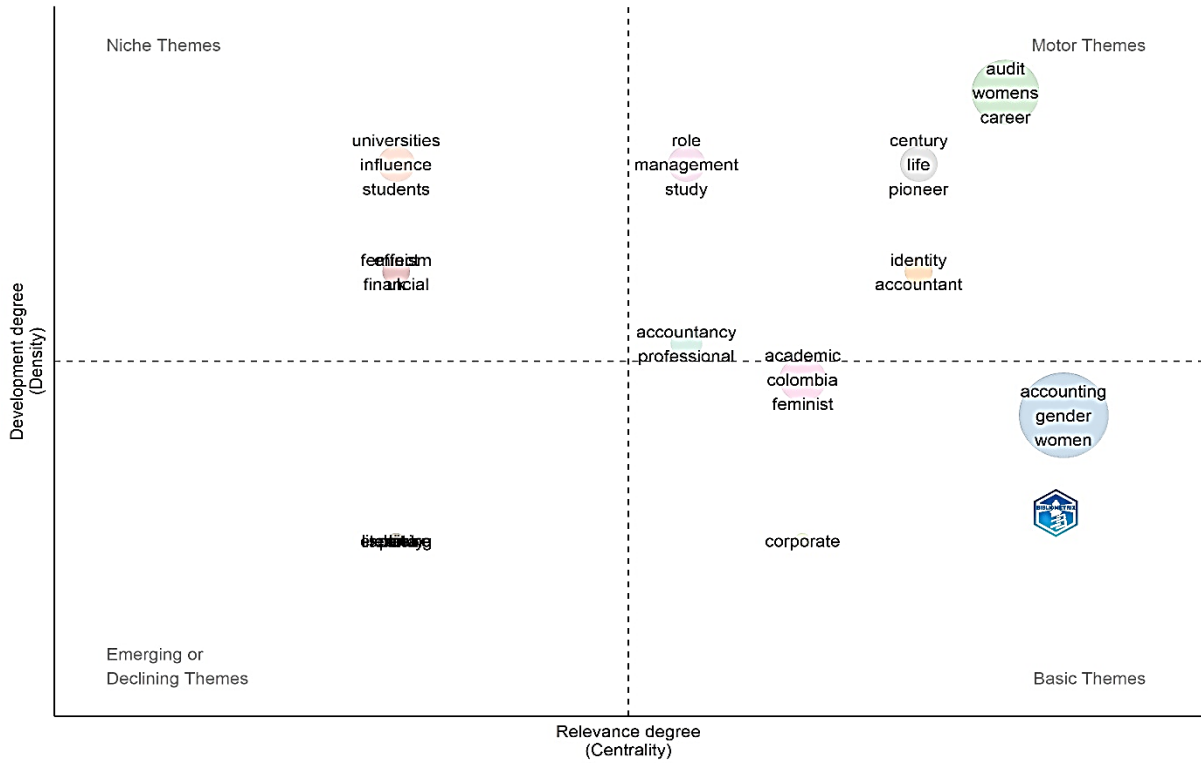
dönüştüğünü gösterir. Analiz doküman başlıklarında geçen kelimeler baz alınarak gerçekleştirilmiştir.

Grafik 14. Tematik Evrim Analizi

Grafik 14'te yer alan tematik evrim diyagramı, 1983–2016 ve 2017–2025 dönemleri arasında literatürde öne çıkan anahtar temaların nasıl dönüşüm geçirdiğini göstermektedir. 1983–2016 döneminde accountancy, accounting, review, professional, performance, gendered, British temaları ön plana çıkmıştır. 2017-2025 dönemiyle birlikte bazı temalar sabit kalırken bazıları dönüşüme uğramıştır. Accounting teması bu dönemde de baskınlığını sürdürmektedir. Audit teması öne çıkmış, önceki dönemde yer almayan bir odak haline gelmiştir. Feminism teması, daha önce kullanılan gendered kavramından evrilmiş, daha net bir teorik çerçeveye literatürde yer edinmiştir. Role ve century gibi daha özgül kavramlar, toplumsal rol kuramı ya da tarihsel dönüşüm bağlamında yeni araştırma eğilimlerine işaret etmektedir.

Tematik harita analizine ilişkin bulgular Grafik 15'te gösterilmiştir. Tematik harita analizi, bir alanın temalarının gelişim düzeyi (yoğunluğu) ile merkeziliyeti (önemi) bakımından konumlarını gösterir. Bu tür bir analiz, temaların güncelliğini veya önem düzeyini yorumlamak için oldukça etkilidir.

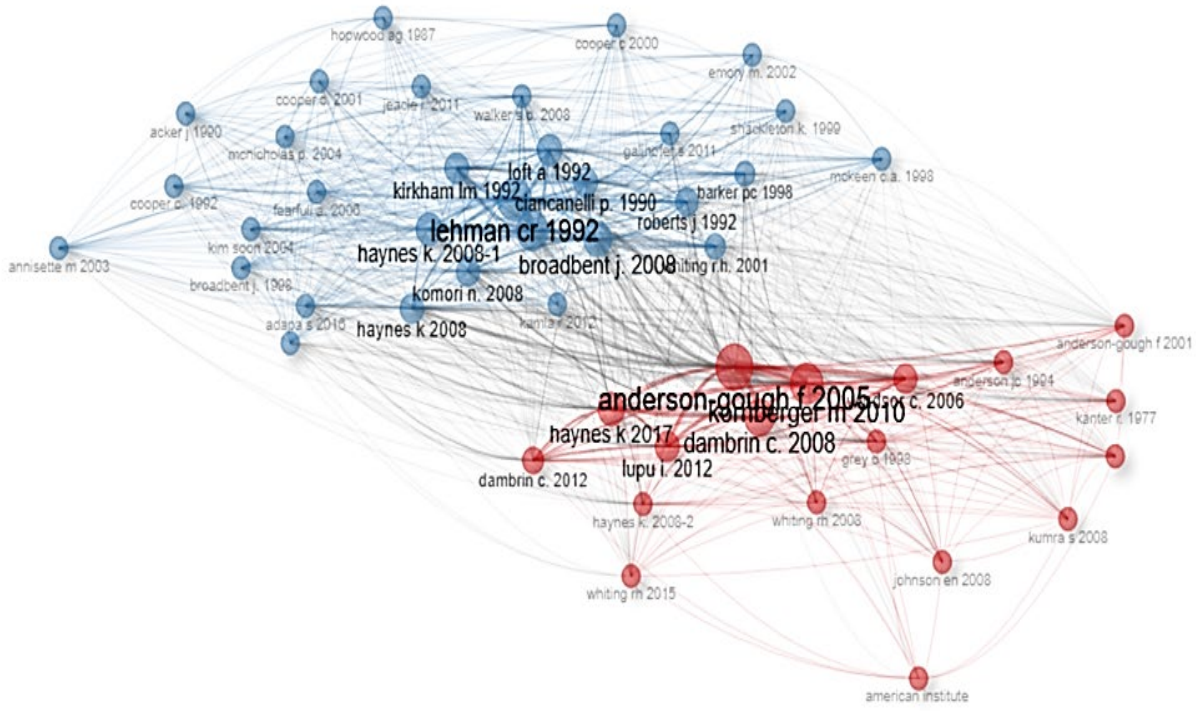
Grafik 15. Tematik Harita Analizi

Grafik 15'teki harita dört ana bölgeye ayrılmıştır. Üst sağ köşe motor temalar olarak isimlendirilir ve bu alan hem gelişmiş (yoğunluğu yüksek) hem de merkezi (alanla çok ilişkili) olan temaları gösterir. Bu alanda yer alan audit, womens, career temaları, özellikle kadınların kariyer gelişimi ve denetim süreçlerindeki konumları üzerine güçlü, gelişmiş ve merkezi bir araştırma odağını temsil etmektedir. Alt sağ köşe temel temalar olarak adlandırılır. Bu temalar literatürde merkezi öneme sahip, ancak hâlâ gelişim potansiyeli taşıyan temalardır. Bu alanda yer alan accounting, gender, women temaları, alanın omurgasını oluşturmakta, ancak teorik derinlik açısından daha fazla geliştirme potansiyeli taşımaktadır. Literatürde yaygın biçimde kullanılıyor olmaları onları “temel” yapmaktadır. Üst sol köşe niş temalar olarak isimlendirilmekte olup, bu alandaki temalar yüksek yoğunluğa sahiptir ama merkeziyetleri düşüktür, yani uzmanlaşmış, sınırlı alana hitap ederler. Bu alanda yer alan universities, students, influence temaları, akademik yapıların etkisinin ve öğrencilerle ilişkili araştırmaların, literatürde derinlemesine incelendiğini fakat diğer temalarla sınırlı etkileşim içinde olduklarını işaret etmektedir. Son olarak alt sol köşe yeni veya geri çekilen temalar olarak

adlandırılmaktadır. Bu alandaki temalar, yoğunluk ve merkezîyet açısından düşük değerlere sahip olup ya önem kazanmamış ya da literatürden düşmekte olan kavramları ifade etmektedir.

4.6. Entelektüel Yapı Analizlerine İlişkin Bulgular

Şekil 4’te ortak atıf ağı analizi sonuçları görülebilir.

Şekil 4. Ortak Atıf Ağı

Şekil 4’te sunulan ortak atıf ağı, çalışmanın analiz ettiği literatürde en sık birlikte atıf yapılan yazar kümelerini görselleştirmektedir. Ağda her bir düğüm bir yazarı, düğümler arasındaki çizgiler ise bu yazarların birlikte atıf aldığı sıklığı göstermektedir. Ağdaki kümelenmeler, literatürdeki tematik ayrışmaları yansıtmaktadır. Ağ, iki belirgin kümeye ayrılmıştır: mavi küme, Lehman (1992), Haynes (2008) ve Broadbent (2008) gibi daha eski eserlerin baskın olduğu bir yapı sergiler ve 1980'lerden 2000'lerin başına kadar uzanan bağlantılarla, Acker (1990) ve Annisette (2003) gibi katkıları içeren temel bir etkiyi yansıtır. Kırmızı küme, daha güncel yayınları kapsar ve Anderson-Gough (2005), Haynes (2017), Komberger (2010) ve Dambrin (2008, 2012) gibi önemli düğümler içerir. Bu da American Institute gibi kurumlara ve Lupu (2012) ile Whiting (2015) gibi yazarlara bağlantılarla birlikte

araştırmada çağdaş bir yönelimi işaret eder. Analiz, alanda zamanla bir evrimi ortaya koyar; eski eserler teorik bir temel sunarken, yeni araştırmalar bunun üzerine inşa edilmekte, 1990'lardan 2010'lara uzanan yoğun bağlantılar ve alıntı aktivitesinin ilerleyişi hem sürekliliği hem de yeniliği yansıtmaktadır. Özellikle Haynes (2008) gibi bazı yazarlar hem kırmızı hem de mavi kümeler arasında yer almakta olup, bu yazarlar farklı temalar arasında bağlantı sağlayan geçiş noktaları görevini ifa etmektedir.

5. SONUÇ

Bu çalışma, muhasebe disiplininde kadınlara yönelik akademik çalışmaların bibliyometrik bir analizini sunarak, alandaki araştırma eğilimlerini, temel aktörleri ve bilimsel üretimin yönünü ortaya koymuştur. Web of Science veri tabanından elde edilen 144 doküman üzerinden gerçekleştirilen analizde, yayınların dağılımı, atıf yapıları ve iş birliği ağları kapsamlı bir şekilde incelenmiştir. Bibliyometrik analiz yöntemiyle elde edilen bulgular, muhasebe disiplininde toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın çalışmaları konularına artan bir akademik ilginin olduğunu göstermektedir.

Çalışmanın sonuçlarına göre, muhasebe alanında kadınların temsili, toplumsal cinsiyet eşitsizliği bağlamında önemli bir araştırma konusu olarak öne çıkmaktadır. Accounting, Organizations and Society, en fazla yayın yapılan ve en fazla atıf alan dergi olarak dikkat çekmektedir. Bununla birlikte, Critical Perspectives on Accounting ve Accounting, Auditing & Accountability Journal gibi dergiler de bu alandaki akademik üretimin önemli platformları arasında yer almaktadır. Araştırma kapsamında belirlenen en etkili akademisyenler arasında Stephen P. Walker, Kathryn Haynes ve Rosalind H. Whiting gibi isimler öne çıkmıştır. Ayrıca, muhasebe mesleğinde kadınların kariyer ilerlemeleri ve liderlik pozisyonlarına erişimleri konularının akademik literatürde geniş bir yer bulduğu tespit edilmiştir.

Bibliyometrik analiz bulguları, muhasebe mesleğinde toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin hala önemli bir mesele olduğunu ve bu konunun bilimsel çalışmalar aracılığıyla ele alınmaya devam ettiğini göstermektedir. Özellikle cam tavan sendromu, cinsiyet temelli iş bölümü ve kadınların muhasebe mesleğinde liderlik pozisyonlarına yükselmede karşılaştıkları zorluklar, araştırmalarda sıkça incelenen başlıca konular arasında yer almaktadır. Veriler, Birleşik Krallık, Amerika Birleşik Devletleri ve Avustralya'nın muhasebede kadın çalışmaları alanında en fazla

akademik üretime sahip ülkeler olduğunu ortaya koyarken, Türkiye'nin söz konusu alanda hiç etkin olmadığı belirlenmiştir. Bu durumun nedenlerine yönelik olarak ulusal literatürde herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Buna karşın bu durum, Türkiye’de muhasebe disiplininde toplumsal cinsiyet konulu çalışmaların hem nicelik hem de uluslararası görünürlük açısından sınırlı olmasından kaynaklanıyor olabilir. Yayınların çoğunlukla Türkçe yazılması, yerel dergilerde yayımlanması ve araştırma iş birliklerinin ulusal ölçekte kalması, bu alandaki çalışmaların küresel atıf etkisini azaltan başlıca etkenler arasında sayılabilir. University of Canterbury, University of Bologna ve University of Otago en üretken akademik kurumlar olarak öne çıkmıştır. Whiting (2008) tarafından Pacific Accounting Review dergisinde yayımlanan “New Zealand chartered accountants' work/family strategies and consequences for career success” isimli makale ile Whiting vd. (2015) tarafından Accounting & Finance dergisinde yayımlanan “Women and the prospects for partnership in professional accountancy firms” isimli makale, alanın en fazla atıf alan iki çalışması olarak tespit edilmiştir.

Çalışmanın bulguları, muhasebe alanında toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinin daha derinlemesine araştırılması gerektiğini göstermektedir. Kadın muhasebecilerin kariyer yollarını etkileyen yapısal engellerin aşılması için kurumsal düzeyde politika geliştirilmesi ve akademik araştırmaların bu konudaki bilgi birikimini artırması önem arz etmektedir. Gelecek araştırmalar, farklı metodolojik yaklaşımlar kullanarak, muhasebe alanında kadınların karşılaştıkları engelleri daha ayrıntılı bir şekilde inceleyebilir ve çözüm önerileri geliştirebilir. Bu kapsamda, Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde muhasebe mesleğinde kadın istihdamına yönelik daha fazla araştırma yapılması, uluslararası literatüre katkı sağlayarak bu alandaki bilgi boşluğunu doldurabilir.

KAYNAKLAR

- Accounting MOVE Project (2017). Pipeline to finish line: A challenge to the industry, <https://accountingmoveproject.com/wp-content/uploads/2022/10/2017-Accounting-MOVE-Project-Report.pdf>, (Erişim Tarihi: 15.01.2025).
- Alberti, Sam (2021). Sector insights: Women in accountancy, <https://www.accountancyage.com/2021/12/02/sector-insights-women-in-accounting/>, (Erişim Tarihi: 15.01.2025).
- Almer, Elizabeth Dreike - Lightbody, Margaret - Single, Louise (2012). “Successful promotion or segregation from partnership? An examination of the “post-senior manager” position

- in public accounting and the implications for women's careers". *Accounting Forum* 36(2), 122-133.
- Aria, Massimo - Cuccurullo, Corrado (2017). "Bibliometrix: An R-tool for comprehensive science mapping analysis". *Journal of Informetrics*, 11(4), 959-975.
- Barker, Patricia - Monks, Kathy (1998). "Irish women accountants and career progression: A research note". *Accounting, Organizations and Society*, 23(8), 813-823.
- Broadbent, Jane - Kirkham, Linda (2008). "Glass ceilings, glass cliffs or new worlds? Revisiting gender and accounting". *Accounting, Auditing and Accountability Journal*, 21(4), 465-473.
- CA ANZ (2017). Survey tells story of CA pay and workplace preferences, <https://www.charteredaccountantsanz.com/news-and-analysis/news/remuneration-survey-2017>, (Erişim Tarihi: 15.01.2025).
- Collins, Randall - Chafetz, Janet Saltzman - Blumberg, Rae Lesser - Coltrane, Scott - Turner Jonathan (1993). "Toward an integrated theory of gender stratification". *Sociological Perspectives*, 36, 185–216.
- Cooper, Kathie (2008). "Mary Addison Hamilton, Australia's first lady of numbers". *Accounting History*, 13(2), 135-161.
- Cotter, David - Hermesen, Joan - Ovadia, Seth - Vanneman, Reeve (2001). "The glass ceiling effect". *Social Forces*, 80(2), 655–681.
- Davidson, Marilyn - Cooper, Cary (1992). *Shattering the glass ceiling: The woman manager*, Paul Chapman, London.
- Del Baldo, Mara - Tiron-Tudor, Adriana - Faragalla, Widad Atena (2018). "Women's role in the accounting profession: A comparative study between Italy and Romania". *Administrative Sciences*, 9(1), 2.
- Devonport, Bernadette Frances (2008). "The participation of women in the New Zealand Institute of Chartered Accountants: 100 years of social stereotyping?". *Pacific Accounting Review*, 20(3), 269-281.
- Donthu, Naveen - Kumar, Satish - Mukherjee, Debmalya - Pandey, Nitesh - Lim, Weng March (2021). "How to conduct a bibliometric analysis: An overview and guidelines". *Journal of Business Research*, 133, 285–296.
- Flynn, Antoinette - Earlie, Emily Kate - Cross, Christine (2015). "Gender equality in the accounting profession: One size fits all". *Gender in Management: An International Journal*, 30(6), 479-499.
- Getuku (2024). 5 most important women in accounting history, <https://getuku.com/articles/women-in-accounting>, (Erişim Tarihi: 15.01.2025).

- Haynes, Kathryn (2017). “Accounting as gendering and gendered: A review of 25 years of critical accounting research on gender”. *Critical Perspectives on Accounting*, 43, 110–124.
- Haynes, Kathryn - Fearfull, Anne (2008). “Exploring ourselves: Exploiting and resisting gendered identities of women academics in accounting and management”. *Pacific Accounting Review*, 20(2), 185-204.
- Ikin, Catherine - Johns, Leanne - Hayes, Colleen (2012). “Field, capital and habitus: An oral history of women in accounting in Australia during World War II”. *Accounting History*, 17(2), 175-192.
- Kamla, Rania (2014). “Modernity, space-based patriarchy and global capitalism: Implications for Syrian women accountants”. *Accounting and Business Research*, 44(6), 603-629.
- Khlif, Hichem - Achek, Imhen (2017). “Gender in accounting research: A review”. *Managerial Auditing Journal*, 32(6), 627-655.
- Kirkham, Linda - Loft, Anne (1993). “Gender and the construction of the professional accountant”. *Accounting, Organizations and Society*, 18(6), 507-558.
- Komori, Naoko (2007). “The “hidden” history of accounting in Japan: A historical examination of the relationship between Japanese women and accounting”. *Accounting History*, 12(3), 329-358.
- Lehman, Cheryl (1992). ““Herstory” in accounting: The first eighty years”. *Accounting, Organizations and Society*, 17(3-4), 261-285.
- Nalbant, Fatma - Korkmaz, Tuğrul (2019). “Feminist teori temelinde toplumsal cinsiyet eşitliğinin Türkiye bağlamında değerlendirilmesi”. *Artvin Çoruh Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(2), 165-186.
- Şahin, Meryem (2020). “Dünyada toplumsal cinsiyet karşıtı (anti-gender) hareketler”. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(3), 654-670.
- Uribe Bohorquez, Maria Victoria - García-Sánchez, Isabel María (2021). “Women in accounting: A historical review of obstacles and drivers on a patriarchal and classist path”. *Spanish Accounting Review*, 26(2), 241-254.
- Walker, Stephen (2008). “Accounting histories of women: Beyond recovery?”. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 21(4), 580-610.
- Whiting, Rosalind Heather - Gammie, Elizabeth - Herbohn, Kathleen (2015). “Women and the prospects for partnership in professional accountancy firms”. *Accounting & Finance*, 55(2), 575-605.
- Whiting, Rosalind Heather (2008). “New Zealand chartered accountants' work/family strategies and consequences for career success”. *Pacific Accounting Review*, 20(2), 111-137.

